

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

PEDRO CRUZ VILLALÓN

prezentate la 3 martie 2011¹

I — Introducere

1. În urma dizolvării și apoi a sciziunii Republicii Federative Cehă și Slovacă, cele două state noi apărute pe teritoriul acesteia, Republica Cehă și Republica Slovacă, au încheiat un acord internațional cu scopul de a coordona diverse aspecte referitoare la prestațiile de securitate socială ale persoanelor cu legături în ambele state. Criteriul ales în vederea stabilirii regimului aplicabil și a autorității competente să acorde aceste prestații este cel al țării de reședință a angajatorului la momentul dizolvării, și anume la 31 decembrie 1992.
2. Ca urmare a aplicării acestui regim, resortisanții cehi care au lucrat înainte de sciziune pentru angajatori cu domiciliul pe teritoriul actualei Republici Slovace au fost supuși legislației și competenței autorităților de securitate socială din respectivul stat. Acest fapt a ocazionat mai multe litigii, care se află la originea unei jurisprudențe deja consacrate a Ústavní soud [Curtea Constituțională cehă], în temeiul căreia, foarte pe scurt, cetățenii

cehi supuși regimului slovac au dreptul să primească, în temeiul dreptului fundamental de acces la prestațiile sociale, o prestație suplimentară din partea autorităților cehe care să acopere eventuala diferență dintre prestația din Slovacia și prestația care i-ar fi revenit în ipoteza în care ar fi fost supuși regimului ceh.

3. Guvernul ceh consideră, în observațiile scrise formulate în cadrul prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare, că această jurisprudență a Ústavní soud încalcă dreptul Uniunii. Pe de o parte, acesta consideră că jurisprudența menționată implică luarea în considerare de două ori a aceleiași perioade de contribuție, ceea ce ar fi contrar Regulamentului nr. 1408/71². Pe de altă parte, guvernul menționat consideră că prestația suplimentară la care au dreptul pensionarii cehi este acordată în mod selectiv, pe baza unui criteriu cumulativ întemeiat pe naționalitate și pe reședință, încalcând astfel articolele 3

2 — Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26), înlocuit cu Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82).

1 — Limba originală: spaniola.

și 10 din Regulamentul nr. 1408/71, interpretate în lumina articolului 39 CE (actualul articol 45 TFUE).

și, având în vedere împrejurările specifice ale cauzei, cea a marjei de manevră de care dispune instanța în contextul menționat.

4. Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă cehă), împărtășind îndoielile exprimate de guvernul ceh, a adresat două întrebări preliminare care se află la originea prezentei cauze.

II — Cadrul normativ al Uniunii

5. Aceasta este, în esență, problema pe care Curtea este chemată să o soluționeze în prezenta cauză. „Norma națională” pusă în discuție de instanța de trimitere nu este alta decât cea care decurge din jurisprudența Ústavní soud și, în plus, dintr-o jurisprudență care extinde unele drepturi ale cetățenilor cehi care au reședința în Republica Cehă, în cadrul unui proces istoric de sciziune a unui stat, urmată de crearea altor două state. Pe de altă parte, aceasta fiind o situație specială, nu ne aflăm în prezența unui particular care solicită să fie asimilat unui grup privilegiat, ci, dimpotrivă, a unui membru a acestui grup pe care organele administrative de securitate socială intenționează să îl priveze de tratamentul privilegiat. Este avută în vedere, prin urmare, o cauză privind discriminarea formulată pentru a spune astfel, invers, într-un context instituțional pe cât de conflictual, pe atât de delicat.

7. Articolul 12 CE (actualul articol 18 TFUE) prevede că „[i]n domeniul de aplicare al prezentului tratat și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate”.

8. Interdicția discriminării este prevăzută în mod specific pentru lucrători la articolul 39 CE, care are următorul conținut:

„(1) Libera circulație a lucrătorilor este garantată în cadrul Comunității.

(2) Libera circulație implică eliminarea oricărei discriminări pe motiv de cetățenie între lucrătorii statelor membre, în ceea ce privește încadrarea în muncă, remunerarea și celelalte condiții de muncă.

6. Prin urmare, prezenta cauză ne oferă ocazia de a examina problema mereu spinoasă a reparării efectelor situațiilor discriminatorii

[...]”

9. Articolul 42 CE (actualul articol 48 TFUE) prevede că Parlamentul European și Consiliul adoptă, în domeniul securității sociale, măsurile necesare „pentru instituirea liberei circulații a lucrătorilor, în special prin instituirea unui sistem care să asigure lucrătorilor migrantți salariați sau care desfășoară o activitate independentă și persoanelor aflate în întreținerea acestora:

- (a) cumulul tuturor perioadelor luate în considerare de către diferitele legislații interne, în vederea dobândirii și păstrării dreptului la prestații, precum și pentru calcularea acestora;
- (b) plata prestațiilor pentru persoanele rezidente pe teritoriile statelor membre.”

10. Măsurile la care face referire articolul 42 CE își găsesc expresia în Regulamentul nr. 1408/71, al cărui articol 3 prevede o clauză de nediscriminare cu următorul conținut:

„(1) Persoanele cu reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, cărora li se aplică dispozițiile prezentului regulament, se supun aceluiași obligații și beneficiază de legislația oricărui stat membru în aceleași condiții ca și resortisanții aceluși stat, sub rezerva dispozițiilor speciale ale prezentului regulament.

[...]

I - 5578

(3) Cu excepția cazului în care se prevede altfel în anexa III, dispozițiile convențiilor de securitate socială care rămân aplicabile în temeiul articolului 7 alineatul (2) litera (c) se aplică tuturor persoanelor cărora li se aplică prezentul regulament.”

11. După ce precizează, la articolul 4 alineatul (1), că dispozițiile sale se aplică prestațiilor de invaliditate și celor pentru limită de vârstă, regulamentul adaugă, la articolul 6, că înlocuiește dispozițiile oricărei convenții de securitate socială care creează obligații pentru două sau pentru mai multe state membre. Unica excepție de la această regulă este cuprinsă la articolul 7 alineatul (2), care garantează aplicarea unor „dispoziții ale convențiilor în domeniul securității sociale pe care statele membre le-au încheiat anterior datei de la care se aplică prezentul regulament, în cazul în care ele sunt mai favorabile beneficiarilor sau dacă ele decurg din împrejurări istorice specifice și au un efect limitat în timp și dacă ele sunt prezentate în anexa III”.

12. Anexa III la partea A, menționată anterior, intitulată „Dispoziții ale convențiilor privind securitatea socială care se aplică în continuare fără a aduce atingere articolului 6 din regulament”, adaugă la alineatul (9) următoarele:

„9. Republica Cehă – Slovacia

Articolele 12, 20 și 33 din Acordul privind securitatea socială din 29 octombrie 1992.”

III — Cadrul juridic național

13. Articolul 30 din Carta drepturilor și libertăților fundamentale a Republicii Cehe prevede că „cetățenii au dreptul la o siguranță materială adecvată la bătrânețe și în caz de incapacitate de muncă, precum și în cazul pierderii susținătorului familiei”.

14. Articolul 28 din Legea nr. 155/1995 Coll. (Ley 155/1994 Coll.), referitoare la prestațiile pentru limită de vârstă, prevede că „persoana asigurată are dreptul la pensie în cazul în care a realizat perioada de asigurare necesară și a atins vârsta legală de pensionare și dacă îndeplinește, dacă este cazul, alte condiții stabilite de prezenta lege”.

15. Acordul internațional privind securitatea socială, încheiat la 29 octombrie 1992 între Republica Cehă și Republica Slovacă, prevede la articolul 20 că „perioadele de asigurare realizate înainte de data sciziunii Republicii Federative Cehă și Slovacă [...] sunt considerate perioade de asigurare realizate în statul membru pe teritoriul căruia angajatorul resorțisantului avea sediul la data sciziunii sau la data cea mai recentă anterioară acestei date”.

16. Prin urmare, în conformitate cu acordul menționat, lucrătorii cehi și slovaci care aveau reședința pe teritoriul ceh, însă lucrau pentru un angajator care avea sediul pe teritoriul slovac, erau supuși regimului și

competenței autorităților din Republica Slovacă. În schimb, lucrătorii cehi și slovaci care aveau reședința pe teritoriul ceh, însă lucrau pentru un angajator cu sediul pe teritoriul ceh, erau supuși normelor și competenței autorităților din Republica Cehă.

17. Prin hotărârea din 25 ianuarie 2005³, Ústavní soud a confirmat o linie jurisprudențială consacrată deja anterior aderării Republicii Cehe la Uniunea Europeană⁴, potrivit căreia resortisanții cehi supuși regimului și competenței autorităților din Republica Slovacă pot solicita, în temeiul dispozițiilor articolului 30 din Carta drepturilor și a libertăților fundamentale a Republicii Cehe⁵, o prestație suplimentară față de pensia pentru limită de vârstă la care au dreptul în conformitate cu Acordul din 29 octombrie 1992. Potrivit Ústavní soud, „atunci când un resortisant al Republicii Cehe îndeplinește cerințele legale pentru a avea dreptul la o pensie al cărei quantum, stabilit în temeiul legislației naționale (cehe), ar fi superior celui prevăzut de Acordul [ceho-slovac], revine [instituției cehe de securitate socială] obligația de a asigura că nivelul pensiei atinge quantumul corespunzător dreptului superior

3 — Hotărârea nr. III. ÚS 252/04 (vol. 36, nr. 16, p. 173).

4 — A se vedea Hotărârea din 3 iunie 2003, nr. II. ÚS 405/02 (vol. 30, nr. 80, p. 245).

5 — Carta drepturilor și a libertăților fundamentale a Republicii Cehe este un text autonom, a fost adoptată în 1991 și a fost ratificată prin Rezoluția Consiliului național ceh (nr. 2/1993, Rec.), căreia articolul 112 din Constituția cehă îi conferă rang constituțional.

potrivit legislației naționale, și anume, să decidă completarea cuantumului pensiei plătite de cealaltă parte contractantă, ținând seama de nivelul pensiei plătite de cealaltă parte contractantă în conformitate cu Acordul [ceho-slovac], astfel încât să se evite plata a două pensii de aceeași natură acordate de două [instituții de securitate socială] diferite”.

18. Din hotărârea menționată reiese de asemenea că plata care trebuie efectuată de instituția cehă de securitate socială poate fi acordată numai persoanelor care au, cumulativ, cetățenia cehă și reședința pe teritoriul Republicii Cehre.

IV — Situația de fapt și procedura în fața instanței naționale

19. Marie Landtová, de naționalitate cehă, a lucrat pe teritoriul fostei Republici Federative Cehă și Slovacă din 1964 până la 31 decembrie 1992. Începând cu această dată, care corespunde dizolvării și sciziunii ulterioare a Cehoslovaciei, Marie Landtová a lucrat pe teritoriul Republicii Slovace până la 31 august 1993. În continuare, s-a transferat pentru a lucra în Republica Cehă până la data pensionării.

20. În 2002, instituția slovacă de securitate socială i-a acordat doamnei Marie Landtová o pensie de invaliditate parțială care acoperea, în conformitate cu Acordul ceho-slovac din 29 octombrie 1992, perioada de contribuție cuprinsă între 1964 și 31 august 1993.

21. În 2006, autoritățile cehre de securitate socială (denumite în continuare „CSSA”) i-au acordat reclamantei o pensie pentru limită de vârstă care acoperea perioada de asigurare începută la 31 august 1993, dată de la care Marie Landtová a avut reședința pe teritoriul ceh. CSSA a refuzat în mod expres să îi acorde prestația suplimentară pe care jurisprudența Ústavní soud o garantează resortisanților cehi care au reședința în acest stat. Prin urmare, decizia administrativă s-a limitat la a aplica în mod strict criteriul de calcul prevăzut la articolul 20 din Acordul ceho-slovac din 29 octombrie 1992.

22. Decizia CSSA a fost atacată, fiind anulată de Městský soud din Praga [Curtea de Apel Praga], care a impus autorităților să se conformeze jurisprudenței Ústavní soud. Potrivit instanței de prim grad, CSSA era obligată să îi garanteze oricărui resortisant ceh cu reședința în acest stat o prestație suplimentară care să acopere diferența dintre cuantumul pensiei slovace care îi revenea și cuantumul pensiei la care ar fi avut dreptul în cazul în care i-ar fi fost aplicabil sistemul ceh de securitate socială. Aceasta era situația în care se

afla Marie Landtová. Prin urmare, Městský soud din Praga a concluzionat că pensia pentru limită de vârstă acordată de CSSA reclamantei trebuia completată astfel încât să fie egalat cuantumul la care ea ar fi avut dreptul dacă perioada integrală de asigurare înainte de 31 decembrie 1992 ar fi fost realizată sub regimul de securitate socială al Republicii Cehe.

V — Întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

23. CSSA a formulat recurs la Nejvyšší správní soud împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță, invocând în susținerea acestuia Regulamentul nr. 1408/71 și principiul nediscriminării, astfel cum este prevăzut de tratatele constitutive. Nejvyšší správní soud a admis recursul, a confirmat argumentele prezentate de CSSA și a trimis cauza spre rejudecare instanței de trimitere.

24. Soluționând pentru a doua oară cauza, Městský soud din Praga a confirmat, cu toate acestea, prima sa hotărâre, înlăturând interpretarea realizată de Nejvyšší správní soud. CSSA a formulat din nou recurs la această din urmă instanță, invocând argumentele deja prezentate în cadrul primului recurs. În cadrul acestui al doilea recurs, Nejvyšší správní soud a decis să adreseze Curții prezenta întrebare preliminară.

25. La 16 octombrie 2009, a fost înregistrată la grefa Curții cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare a Nejvyšší správní soud, care conține două întrebări cu următorul cuprins:

- „1) Dispozițiile punctului 6 din partea A din anexa III, raportat la articolul 7 alineatul (2) litera (c) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, care mențin aplicabilitatea criteriului de determinare a statului succesor competent pentru valorificarea perioadelor de asigurare îndeplinite de lucrătorii salariați înainte de 31 decembrie 1992 sub regimul de securitate socială al fostei Republici Federative Cehă și Slovacă, trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unei norme naționale care prevede că, în vederea conferirii dreptului la prestație și pentru stabilirea cuantumului acesteia, instituția ceă de securitate socială ia în considerare perioada integrală de asigurare pe teritoriul fostei Republici Federative Cehă și Slovacă înainte de 31 decembrie 1992, chiar dacă, potrivit criteriului sus-menționat, valorificarea acesteia ține de competența instituției slovace de securitate socială?

2) În cazul unui răspuns negativ, dispozițiile coroborate ale articolului 12 din Tratatul CE, ale articolului 3 alineatul (1) și ale articolelor 10 și 46 din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității trebuie interpretate în sensul că se opun posibilității ca perioada de asigurare împlinită înainte de 31 decembrie 1992 sub regimul de securitate socială al fostei Republici Federative Cehă și Slovacă, de care s-a ținut deja seama în aceeași măsură în vederea prestațiilor în cadrul regimului de securitate socială al Republicii Slovace, să fie, potrivit normei naționale menționate anterior, luată în calcul în mod integral în vederea conferirii dreptului la pensie pentru limită de vârstă și a stabilirii cuantumului acesteia, numai în ceea ce privește resortisanții cehi cu reședința pe teritoriul Republicii Cehe?”

26. Au prezentat observații scrise reprezentantul doamnei Marie Landtová, Republica Cehă și Republica Slovacă, precum și Comisia.

27. În ședință, care a avut loc la 25 noiembrie 2010, au prezentat observații orale agentul Republicii Cehe și cel al Comisiei.

VI — Admisibilitate

28. Republica Slovacă consideră că întrebarea preliminară este inadmisibilă, întrucât ar fi vorba de o trimitere ipotetică. În măsura în care prezenta cauză privește compatibilitatea regimului ceh cu principiul Uniunii care interzice discriminarea pe motiv de cetățenie sau naționalitate, Republica Slovacă consideră că doamna Landtová nu este victima, ci beneficiara pretensei discriminări. Jurisprudența Ústavní soud garantează într-adevăr resortisanților cehi o prestație suplimentară pe lângă pensia pentru limită de vârstă, situație în care se află reclamanta. Totuși, în opinia guvernului slovac, problema ridicată în speță ar prezenta interes numai în cadrul unei proceduri inițiate de un particular care *nu* poate beneficia de prestația suplimentară la care au dreptul în prezent persoanele aflate în situația doamnei Marie Landtová.

29. Curtea a declarat în repetate rânduri că, în împrejurări excepționale, îi revine atribuția de a examina contextul în care este sesizată de instanța națională cu scopul de a-și verifica propria competență. Curtea poate refuza să se pronunțe cu privire la o întrebare preliminară adresată de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului comunitar nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii

principale sau atunci când problema este de natură ipotetică⁶.

care trebuie extrase din modul unic în care prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare a fost prezentată Curții.

30. Totuși, nu aceasta este situația în speță. Cu toate că doamna Landtová nu este exclusă de la reglementarea în cauză, ci beneficiază de aceasta, trebuie amintit că norma pe care se întemeiază cererea ei a fost puternic contestată atât de CSSA, cât și de Nejvyšší správní soud. În prezenta cauză, nu ne aflăm în fața unei reclamante care acționează în justiție în mod abstract sau în fața unei instanțe care ridică probleme de drept fără legătură cu cazul concret. Dimpotrivă, procedura aflată la originea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare reprezintă un al doilea recurs, rezultat al unui dezacord între două instanțe cehe concretizat în trei hotărâri divergente, în contextul unei jurisprudențe reiterate și, astfel cum s-a putut observa, controversate a Ústavní soud. Este clar că Nejvyšší správní soud formulează cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare cu scopul de a soluționa o problemă de drept aflată la originea unei lungi proceduri judiciare între doamna Landtová și autoritățile din Republica Cehă, procedură despre care, pe de altă parte, se poate prezuma în mod legitim că nu este singura axată pe această problematică.

31. Aceste considerații trebuie să fie suficiente pentru a respinge caracterul ipotetic al prezentei cauze, indiferent de consecințele

VII — Prima întrebare preliminară

32. Prima întrebare adresată de Nejvyšší správní soud privește compatibilitatea jurisprudenței Ústavní soud cu Regulamentul nr. 1408/71. În special, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă acordarea unei prestații suplimentare în favoarea beneficiarului unei prestații de securitate socială este rezultatul luării în considerare de două ori a aceleiași perioade de contribuție, interzisă de articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71.

33. Astfel, dispoziția menționată prevede o metodă de calcul bazată pe calcularea proporțională a cuantumului total al prestației în funcție de diferitele regimuri de securitate socială cărora a fost supus beneficiarul în cursul perioadei de contribuție. Pentru a evita supraevaluarea sau subevaluarea prestației totale, dispoziția menționată calculează proporțional fiecare perioadă de contribuție din fiecare stat membru, fără ca aceeași perioadă să poată fi luată în considerare simultan în temeiul a două sau mai multor regimuri naționale. Aplicarea mai multor regimuri în cursul aceleiași perioade de contribuție permite, în mod evident, un calcul proporțional obiectiv.

6 — A se vedea, în acest sens și printre altele, Hotărârea din 16 decembrie 1981, Foglia (244/80, Rec., p. 3045, punctul 21), Hotărârea din 13 martie 2001, PreussenElektra (C-379/98, Rec., p. I-2099, punctul 39), și Hotărârea din 23 aprilie 2009, Rüffler (C-544/07, Rep., p. I-3389, punctul 37).

34. Republica Cehă consideră că Ústavní soud, prin faptul că le garantează resortisanților cehi care au reședința în acest stat o prestație suplimentară care să permită completarea diferenței dintre prestația slovacă și cea cehă, obligă CSSA să ia în considerare de două ori aceeași perioadă de contribuție, fapt incompatibil cu articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71. În plus, prestația suplimentară menționată ar modifica, în opinia acesteia, norma prevăzută la articolul 20 din Acordul ceho-slovac din 29 octombrie 1992, care stabilește regimul aplicabil și autoritățile competente în domeniul prestațiilor de securitate socială. Acordul menționat este inclus în anexa III partea A la Regulamentul nr. 1408/71, în temeiul articolului 7 din acesta. Ústavní soud ar modifica astfel cuantumul financiar la care are dreptul beneficiarul în temeiul Acordului ceho-slovac (deoarece se acordă un drept la o prestație suplimentară care mărește cuantumul final), precum și criteriul de competență (deoarece, într-un caz precum cel din prezenta cauză, în care autoritățile slovace sunt competente să acorde prestația, numai autoritățile cehi pot acorda prestația suplimentară).

35. Deși termenii în care se exprimă Ústavní soud pot lăsa să se creadă că prestația suplimentară în discuție modifică sistemul de calcul prevăzut la articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, este cert, din motivele prezentate mai sus, că prestația nu are un astfel de efect.

36. Trebuie să se observe, în primul rând și dintr-un punct de vedere formal, că prestația suplimentară la care au dreptul resortisanții cehi care au reședința în acest stat nu este o prestație care se calculează la momentul acordării prestației generale, ci ulterior acesteia. Cu alte cuvinte, beneficiarul unei prestații reglementate de Regulamentul nr. 1408/71 și de Acordul ceho-slovac trebuie, în primul rând, să se adreseze autorităților desemnate de reglementarea menționată și să calculeze, potrivit dispozițiilor acesteia, suma corespunzătoare. Odată realizată această operațiune, se poate ridica problema eventualului drept la prestația suplimentară, în conformitate cu jurisprudența Ústavní soud. Este vorba, prin urmare, de o prestație suplimentară în sensul strict sau, cu alte cuvinte, de o *revizuire* în sens crescător a cuantumului prestației, care nu are drept scop să modifice metoda de calcul, ci situația juridică a beneficiarului. În plus, prestația suplimentară nu este acordată din oficiu, ci la cererea persoanei interesate, deoarece este avut în vedere un drept accesoriu asociat prestației generale.

37. Considerată astfel, jurisprudența în cauză nu ar fi contrară normelor Acordului ceho-slovac, întrucât aceste norme se aplică în ansamblul lor. Prestația suplimentară nu are ca efect să pună în discuție regimul aplicabil și nici competența autorităților desemnate prin Acordul ceho-slovac, ci permite, ulterior aplicării acestuia, solicitarea de la o altă instituție de securitate socială a unei prestații accesorii care se adaugă prestației generale. În plus, o soluție contrară ar presupune

o diminuare a prestației drept consecință a aplicării dreptului Uniunii, fapt care nu ar fi compatibil cu jurisprudența Curții⁷. Prin urmare, considerăm că jurisprudența Ústavní soud nu este contrară regimului de acordare a prestațiilor prevăzut la articolul 45 din Regulamentul nr. 1408/71 și nici regimului prevăzut de Acordul ceho-slovac. Dimpotrivă, prestația suplimentară la care eventual au dreptul resortisanții cehi care au reședința în acest stat constituie un supliment pecuniar care nu aduce atingere aplicării normelor citate anterior.

38. În consecință, pentru motivele expuse mai sus, considerăm că Regulamentul nr. 1408/1971 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei jurisprudențe naționale în temeiul căreia o instituție de securitate socială trebuie să acorde o prestație suplimentară resortisanților cu reședința în statul respectiv care o solicită, al cărei quantum este echivalent cu diferența dintre prestația care revine

acestora în alt stat membru și cea care le-ar fi revenit în statul membru ai cărui resortisanți sunt.

VIII — A doua întrebare preliminară

39. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere ridică, în definitiv, problema conformității jurisprudenței menționate anterior a Ústavní soud cu principiul Uniunii care interzice discriminarea pe motiv de cetățenie sau naționalitate și de reședință. Deși prestația suplimentară în litigiu nu constituie o luare în considerare de două ori a aceleiași perioade de contribuție, în situația de față, astfel cum am arătat, jurisprudența Ústavní soud pe care se întemeiază prestația limitează domeniul de aplicare personal al acesteia la resortisanții cehi care au reședința în acest stat. Este avută în vedere, prin urmare, o prestație suplimentară ai cărei beneficiari sunt exclusiv titularii cetățeniei cehe care, în plus, au reședința pe teritoriul ceh, cu excluderea tuturor celorlalți resortisanți ai Uniunii.

40. În primul rând, vom aborda în mod succesiv cele două aspecte ale tratamentului discriminatoriu și putem deja menționa că vom ajunge la concluzia că discriminarea interzisă există. În continuare, cu scopul de a oferi un răspuns util instanței de trimitere, vom aborda aspectul implicit, însă inevitabil, referitor

7 — A se vedea printre altele Hotărârea Curții din 9 iunie 1964, Nonnenmacher (92/63, Rec., p. 557), Hotărârea Curții din 9 iulie 1980, Gravina (807/79, Rec., p. 2205, punctul 7), Hotărârea Curții din 25 februarie 1986, De Jong (254/84, Rec., p. 671, punctul 15), Hotărârea Curții din 5 iulie 1988, Borowitz (21/87, Rec., p. 3715, punctul 24), Hotărârea Curții din 14 decembrie 1989, Dammer (168/88, Rec., p. 4553, punctul 21), Hotărârea Curții din 7 februarie 1991, Rönfeldt (C-227/89, Rec., p. I-323, punctul 26), Hotărârea Curții din 7 iulie 1992, Singh (C-370/90, Rec., p. I-4265, punctul 23), Hotărârea Curții din 28 aprilie 1994, Hoorn (C-305/92, Rec., p. I-1525, punctul 16), și Hotărârea Curții din 5 februarie 2002, Kaske (C-277/99, Rec., p. I-1261, punctul 37).

la marja de apreciere de care dispune aceasta atunci când trebuie să deducă consecințele unui eventual răspuns al Curții.

41. Astfel cum vom arăta în continuare, faptul că prestația suplimentară este rezervată unui grup de resortisanți ridică îndoieli cu privire la compatibilitatea acesteia cu articolul 3 din Regulamentul nr. 1408/71, interpretat în lumina articolului 39 CE. În cazul în care discriminarea s-ar confirma, ar trebui declarată incompatibilitatea cu dreptul Uniunii a prestației suplimentare. Totuși, contextul în care intervine prezenta cauză impune unele precizări suplimentare. Originea prestației suplimentare rezidă într-o jurisprudență a Ústavní soud care, la rândul ei, realizează o interpretare a unui drept fundamental prin care extinde domeniul de aplicare al protecției dreptului. Răspunsul Curții va trebui să țină seama de această împrejurare și, prin urmare, vom propune un răspuns adaptat contextului din prezenta cauză, având în vedere în special consecințele negative pe care un răspuns al Curții precum cel propus anterior le-ar putea avea cu privire la situația juridică a doamnei Landtová.

A — Discriminările invocate

42. Guvernul ceh, guvernul slovac și Comisia consideră deopotrivă că o prestație suplimentară precum cea din prezenta cauză, limitată exclusiv la resortisanții cehi cu reședința în acest stat, este contrară principiului nediscriminării din dreptul Uniunii. Acestea își

fundamentează poziția mai precis pe articolele 3 și 10 din Regulamentul nr. 1408/71, care enunță un principiu al egalității de tratament în domeniul securității sociale, interpretat în lumina articolului 39 CE, care interzice orice obstacol de natură discriminatorie în calea liberei circulații a lucrătorilor.

43. Discriminarea imputată ar fi dublă: jurisprudența Ústavní soud subordonează primirea prestației suplimentare de condițiile cumulative privind cetățenia cehă și reședința pe teritoriul ceh. Astfel cum vom arăta în continuare, ambele condiții, deși sunt supuse unor norme diferite, sunt deopotrivă contrare dreptului Uniunii.

1. Discriminarea pe motiv de cetățenie sau naționalitate

44. În temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 1408/71, persoanele cărora li se aplică dispozițiile acestui regulament beneficiază de legislația oricărui stat membru în aceleași condiții ca resortisanții aceluși stat. Este avută în vedere, în definitiv, o cerință de nediscriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate care menționează, în domeniul securității sociale, o idee conținută deja la articolul 39 CE. Această normă implică, astfel cum a arătat în mod întemeiat Comisia, faptul că statele membre nu pot adopta măsuri care să facă în mod nejustificat distincție între resortisanții

Uniunii. Prin urmare, nu este avută în vedere împiedicarea oricărei discriminări întemeiate pe cetățenie sau naționalitate, ci numai a celor care nu sunt justificate de motive specifice⁸.

45. În primul rând, este necesar să se constate că prestația suplimentară în litigiu constituie o prestație recunoscută exclusiv resortisanților cehi. Prin urmare, măsura în cauză are un caracter în mod clar discriminatoriu. Trebuie să se stabilească, în continuare, dacă diferența de tratament este justificată printr-un motiv obiectiv și rezonabil. În această privință, deși o discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate nu poate fi justificată, prin natura sa, decât în împrejurări speciale, niciuna dintre părțile la procedura principală și nici guvernul slovac sau Comisia nu au furnizat elemente pertinente într-un sens sau în celălalt. Comisia a fost singura care a încercat să analizeze caracterul discriminatoriu al condiției privind cetățenia impuse beneficiarului prestației suplimentare, iar argumentele acesteia se limitează la a constata că măsura nu este justificată.

46. Jurisprudența Ústavní soud pare să întemeieze condiția privind cetățenia pe modul de redactare a articolului 30 din Carta drepturilor și a libertăților fundamentale a Republicii Ceha, care face referire numai la „cetățeni”. Acest termen ar limita la resortisanții cehi

beneficiul dreptului fundamental la prestații sociale, justificând astfel faptul că prestația suplimentară în discuție, al cărei temei legal rezidă în dispoziția menționată, vizează numai grupul de persoane menționat. Or, efectul juridic imediat al acestei jurisprudențe nu este altul decât introducerea unei discriminări pe motiv de cetățenie, admisă de dreptul Uniunii numai atunci când este justificată corespunzător. Interpretarea literală, întemeiată pe modul de redactare a cartei cehe, realizată de Ústavní soud, nu pare suficient de pertinentă pentru a justifica o diferență de tratament precum cea din prezenta cauză, cel puțin din perspectiva dreptului Uniunii.

47. Prin urmare, considerăm că, în lipsa altor argumente aduse la dosar, domeniul de aplicare personal atribuit prestației suplimentare în cauză constituie o discriminare lipsită de o justificare obiectivă și rezonabilă.

2. Discriminarea pe motiv de reședință

48. Astfel cum am arătat mai sus, acordarea prestației suplimentare în discuție impune beneficiarilor acesteia îndeplinirea unei condiții suplimentare: reședința permanentă pe teritoriul Republicii Ceha. Instanța de trimitere

8 — A se vedea printre altele Hotărârea Curții din 28 iunie 1978, Kenny (1/78, Rec., p. 1489), Hotărârea Curții din 20 ianuarie 2005, Laurin Effing (C-302/02, Rec., p. I-553), și Hotărârea Curții din 18 ianuarie 2007, Celozzi (C-332/05, Rep., p. I-563).

ridică de asemenea problema conformității cu principiul nediscriminării din dreptul Uniunii a acestei a doua condiții.

49. Dreptul Uniunii supune condițiile de reședință unor norme diferite de cele aplicabile condiției cetățeniei. Astfel, articolul 10 din Regulamentul nr. 1408/71 interzice statelor membre să condiționeze acordarea unei prestații speciale de faptul că beneficiarul are reședința pe teritoriul acestuia. Totuși, atât dreptul derivat, cât și jurisprudența Curții au examinat condițiile de reședință cu o abordare mai puțin strictă decât cea aplicată clauzelor de cetățenie. Pe de altă parte, abordarea variază în funcție de tipul de prestație⁹. Pentru început, articolul 10 din Regulamentul nr. 1408/71 precizează că interdicția clauzelor de reședință se aplică, cu excepția cazurilor în care se prevede altfel, prestațiilor în numerar pentru invaliditate, limită de vârstă sau celor de urmaș, indemnizațiilor pentru accidente de muncă sau boli profesionale și ajutoarelor de deces. Atunci când condițiile de reședință examinate de Curte erau aplicabile unor prestații diferite de cele enumerate la articolul 10 menționat, precum prestațiile necontributive, cadrul juridic de referință și intensitatea controlului au variat.

9 — A se vedea printre altele Hotărârea Curții din 10 noiembrie 1992, Comisia/Belgia (C-326/90, Rec., p. I-5517), Hotărârea Curții din 31 mai 2001, Leclere și Deaconescu (C-43/99, Rec., p. I-4265), Hotărârea Curții din 16 octombrie 2001, Stallone (C-212/00, Rec., p. I-7625), și Hotărârea Curții din 7 februarie 2002, Kauer (C-28/00, Rec., p. I-1343).

50. În prezenta cauză, prestația suplimentară în litigiu constituie o prestație în sensul Regulamentului nr. 1408/71, în măsura în care, în primul rând, este acordată beneficiarilor în funcție de o situație definită în mod legal, independent de orice apreciere individuală și discreționară cu privire la necesitățile personale și, în al doilea rând, se referă la unul dintre riscurile menționate expres la articolul 4 alineatul (1) din regulamentul citat, și anume limita de vârstă. Este vorba chiar despre unul dintre riscurile menționate la articolul 10, în temeiul căruia sunt interzise clauzele de reședință în legătură cu prestațiile enumerate în acesta.

51. Pornind de la argumentele anterioare, se poate afirma că respectiva condiție de reședință impusă de jurisprudența Ústavní soud constituie o măsură discriminatorie, a cărei legalitate poate fi admisă numai în cazul în care este justificată de motive obiective și rezonabile. Cu toate acestea, astfel cum am arătat la punctele 45 și 46 din prezentele concluzii, niciun element din dosar nu permite justificarea acestei măsuri. În plus, elementele de care dispunem cu privire la condiția de reședință sunt încă mai inconsistente. De asemenea, dosarul cauzei nu aduce precizări cu privire la argumentele care au condus Ústavní soud să își dezvolte jurisprudența în acest sens.

52. Prin urmare, în lipsa motivării și având în vedere împrejurările în care este introdusă condiția de reședință, considerăm că prestația suplimentară în discuție în prezenta

cauză constituie o măsură discriminatorie, lipsită de o justificare obiectivă și rezonabilă.

Soluția la care a ajuns Ústavní soud constituia de asemenea consecința existenței unui tratat internațional, și anume Acordul ceho-slovac, menționat deja în mai multe rânduri. Prestația suplimentară recunoscută în final este, prin urmare, rezultatul unui compromis interpretativ între garantarea dreptului fundamental și respectarea obligațiilor internaționale de către Republica Cehă.

B — Consecințele unei declarații de încălcare a principiului nediscriminării din dreptul Uniunii asupra hotărârii care trebuie luată de instanța de trimitere

53. Răspunsul pe care îl propunem Curții la a doua întrebare preliminară ar fi incomplet dacă nu ar fi urmat de câteva precizări care decurg din contextul specific al prezentei cauze.

54. Înainte de toate, cu titlu de introducere, trebuie menționat că, astfel cum am arătat, la originea prezentei cauze se află jurisprudența Ústavní soud referitoare la interpretarea dreptului fundamental la prestații de securitate socială. Obiectivul jurisprudenței menționate nu era altul decât remedierea consecințelor practice ale Convenției ceho-slovace din 1992, potrivit căreia resortisanții cehi care lucraseră pentru un angajator slovac la data sciziei erau supuși regimului și competenței autorităților de securitate socială din Republica Slovacă. Prejudiciul economic în raport cu ceilalți cetățeni cehi supuși regimului și competenței autorităților cehe era la o primă vedere evident, părând astfel să justifice o interpretare a domeniului de aplicare al articolului 30 din Carta drepturilor și a libertăților fundamentale a Republicii Cehe care să remedieze această situație.

55. Problema pe care o abordăm în prezent este, cu toate acestea, direct legată de dilema clasică pe care o ridică normele considerate discriminatorii. Restabilirea unei situații normative conforme cu principiul egalității sau cu interdicția discriminării în cadrul unui sistem juridic unic poate reveni direct instanței responsabile de controlul normei¹⁰. Instanța poate efectua – și în aceasta constă dilema – fie o uniformizare „în sens crescător”, și anume, extinzând la toți situația mai favorabilă, fie o uniformizare „în sens descrescător”, mai exact, eliminând-o pentru toți. Desigur, la nivel național, restabilirea poate rezulta de asemenea, în principiu, dintr-o intervenție a legiuitorului care introduce o normă „nouă”, cu alte cuvinte, diferită de cele două posibilități menționate anterior și care respectă interdicția discriminării.

10 — A se vedea în această privință González Beilfuss, M., *Tribunal Constitucional y reparación de la discriminación normativa*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2000.

56. Întrebarea preliminară prevăzută la articolul 267 TFUE privește, cu toate acestea, interpretarea sau validitatea dreptului Uniunii, astfel încât repunerea efectivă în aplicare a principiului egalității, cu domeniul de aplicare conferit de Curte, în cadrul sistemului juridic al statului membru revine, în funcție de situație, instanțelor sau, dacă este cazul, organelor legislative din statul respectiv. Însă, în orice ipoteză, există întotdeauna la origine un litigiu concret care a determinat formularea întrebării și pentru care răspunsul Curții trebuie să prezinte utilitate. Prin urmare, răspunsul la întrebare trebuie să fie, în principiu, de natură să influențeze hotărârea judecătorească care va fi pronunțată la încheierea procedurii.

57. Dificultatea prezentei cauze este deja anunțată de obiecția formulată de Republica Slovacă cu privire la caracterul ipotetic al prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare, obiecție a cărei respingere, într-adevăr, am propus-o.

58. Desigur, un răspuns precum cel pe care îl propunem, în sensul că norma în cauză este discriminatorie, va avea în orice caz consecințe cu aplicabilitate generală asupra sistemului juridic al statului membru. În cadrul acestui sistem juridic și urmând căile considerate adecvate, va trebui să se pună capăt situației normative declarate discriminatorii. Aspectul dacă intervine numai instanța sau dacă trebuie să se implice și legiuitorul sau, în final, și Curtea Constituțională nu poate face parte din răspunsul care trebuie dat instanței de trimitere.

59. Cu toate acestea, sunt în egală măsură importante consecințele imediate pe care răspunsul Curții le va avea asupra soluționării acțiunii principale, întrucât de acesta depinde aspectul dacă un cetățean al Uniunii poate primi o anumită pensie pentru limită de vârstă care, dacă ne limităm la motivarea Ústavní soud aflată la originea creației jurisprudențiale a normei în cauză, poate constitui un venit minim decent. Dreptul Uniunii se întemeiază pe o serie de valori care îi servesc drept ghid și inspirație, având o forță de iradiere care poate influența deciziile instituțiilor acesteia și în special deciziile judiciare ale acestora¹¹.

60. Prin urmare, astfel cum am subliniat, răspunsul pe care îl propunem la cea de a doua întrebare preliminară va avea un impact general și direct asupra sistemului juridic al statului membru. Considerăm totuși că acest răspuns nu poate avea drept efect direct admiterea cererii instituției cehe de securitate socială. Atragem atenția că nu propunem ca instanța de trimitere să aplice în acest caz o normă al cărei caracter discriminatoriu îl afirmăm în același timp. Ceea ce sugerăm este, în schimb, în împrejurările specifice ale unei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare precum cea prezentă, ca instanța de

11 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea Curții din 23 octombrie 2007, Parlamentul European/Comisia (C-403/05, Rep., p. I-9045, punctul 56), Hotărârea Curții din 20 mai 2008, Comisia/Consiliul (C-91/05, Rep., p. I-3651), Hotărârea Curții din 3 septembrie 2008, Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia (C-402/05 P și C-415/05 P, Rep., p. I-6351, punctul 303), și Hotărârea Curții din 2 martie 2010, Salahadin Abdulla și alții (C-175/08, C-176/08, C-178/08 și C-179/08, Rep., p. I-1493).

trimitere să nu poată considera răspunsul furnizat la întrebarea sa ca fiind suficient pentru a fundamenta admiterea cererii CSSA.

61. După cum am precizat, sistemul juridic al Uniunii se întemeiază pe anumite valori cărora li se acordă un loc suficient de central pentru a putea exclude o consecință precum cea evocată mai sus. Într-adevăr, este incontestabil că Curtea se inspiră de mult timp din aceste valori cu scopul de a restabili forța principiului egalității.

62. Astfel, jurisprudența Curții oferă dovezi solide în acest sens.

63. Prin urmare, politicile în materie de egalitate între sexe au oferit Curții ocazia de a explora consecințele care decurg din repararea unei discriminări. În Hotărârea Federație Nederlandse Vakbeweging¹², Curtea s-a pronunțat, cu privire la directivele privind egalitatea de tratament dintre bărbați și femei, concret în materie de securitate socială, în sensul că femeile victime ale unui tratament discriminatoriu au dreptul „de a fi tratate în același mod și de a li se aplica același regim precum bărbaților care se află în aceeași situație, regim care rămâne, în lipsa punerii în aplicare a [unei directive], unicul sistem de referință valabil”¹³. Această soluție,

pronunțată în cazul unui stat care nu adoptase măsuri de transpunere a unei directive, obliga instanța națională să repare discriminarea într-un sens precis, așezând femeile pe aceeași treaptă cu grupul beneficiar. Ulterior, Curtea a extins această doctrină la cazuri de discriminare indirectă, de asemenea pe motiv de sex. Astfel, în cauza Ruzius-Wilbrink¹⁴, Curtea a subliniat că, în mod analog situațiilor de discriminare directă, „într-un caz de discriminare indirectă [...], membrii grupului defavorizat, bărbați sau femei, au dreptul să le fie aplicat același regim precum celorlalți beneficiari”¹⁵.

64. Trebuie subliniat că această jurisprudență a cunoscut o dezvoltare considerabilă în 1991, ca urmare atât a directivelor în materie de egalitate, cât și a tratatului. În același timp, Curtea a dezvoltat regulile care trebuie urmate de instanța națională sesizată cu acțiunea principală. În Hotărârea Nimz, într-o cauză care privea articolul 141 CE (actualul articol 157 TFUE), Curtea s-a pronunțat în sensul că victima discriminării trebuie să fie asimilată statutului părții beneficiare și a adăugat că instanța națională responsabilă cu aplicarea ordinii juridice a Uniunii „are obligația de a asigura efectul deplin al acestor măsuri, înlăturând, din oficiu dacă este necesar, aplicarea oricărei dispoziții contrare a legislației naționale, fără a trebui să

12 — Hotărârea Curții din 4 decembrie 1986, Federație Nederlandse Vakbeweging (71/85, Rec., p. 3855).

13 — *Ibid.*, punctul 23 (sublinierea noastră).

14 — Hotărârea din 13 decembrie 1989, Ruzius-Wilbrink (C-102/88, Rec., p. 4311).

15 — *Ibid.*, punctul 20 (sublinierea noastră).

solicite sau să aștepte eliminarea acesteia pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional¹⁶.

65. Jurisprudența prezentată mai sus este, în prezent, constantă și consacrată¹⁷. Aceasta poate fi rezumată astfel: atunci când o instanță constată că o măsură națională încalcă principiul nediscriminării pe motiv de sex din dreptul Uniunii, este obligată să extindă situația juridică de care se bucurau beneficiarii la toți cei care sufereau un tratament inegal. Nimic nu împiedică statul în cauză să opteze pentru o altă soluție și să elimine beneficiul pentru toți, cu alte cuvinte, să repare discriminarea printr-o uniformizare „în sens descrescător”. Cu toate acestea, atât timp cât autoritățile nu adoptă o astfel de decizie, instanțele vor trebui să realizeze extinderea menționată ca rezultat al dreptului Uniunii¹⁸.

66. Ar fi dificil să nu se țină seama de faptul că jurisprudența citată anterior are ca obiect un domeniu precis, diferit de cel din prezenta

cauză, și anume, politicile în materia egalității de tratament între bărbați și femei, în special în context profesional. Totuși, temeiul jurisprudenței menționate nu este redus exclusiv la politicile privind egalitatea de tratament între bărbați și femei. Jurisprudența Nimz se întemeiază pe motive care se aplică de asemenea altor domenii ale dreptului Uniunii, inclusiv, astfel cum se va putea observa, securitatea socială și libera circulație a lucrătorilor.

67. Temeiul juridic al jurisprudenței Nimz este constituit de articolul 141 CE, care impune statelor membre să asigure aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin. Această dispoziție reflectă voința legiuitorului Uniunii de a combate un tip de discriminare deosebit de periculoasă, și anume discriminarea pe motiv de sex, într-un domeniu în care se întrepătrund interese privind protecția socială, precum încadrarea în muncă. În același sens, articolul 3 din Regulamentul nr. 1408/71 interzice de asemenea orice discriminare bazată pe un motiv care prezintă o gravitate specială pentru Uniune, și anume cetățenia sau naționalitatea. Ca exemplu pentru tipul de tratament care trebuie rezervat acestui tip de discriminare, articolul 12 CE interzice în mod expres, asemenea tuturor libertăților de circulație, orice măsură statală fondată direct sau indirect pe criteriul de cetățenie sau naționalitate. La aceasta se adaugă faptul că, prin Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, se confirmă caracterul primordial al combaterii ambelor forme de discriminare, care sunt interzise în mod expres și individual de aceasta la articolul 31 alineatul (2) și, respectiv, la articolul 23.

16 — Hotărârea Curții din 7 februarie 1991, Nimz (C-184/89, Rec., p. I-297, punctul 19).

17 — A se vedea printre altele Hotărârea Curții din 28 septembrie 1994, Avdel Systems (C-408/92, Rec., p. I-4435, punctele 16 și 17), Hotărârea Curții din 12 decembrie 2002, Rodríguez Caballero (C-442/00, Rec., p. I-11915, punctele 42 și 43), Hotărârea Curții din 7 septembrie 2006, Cordero Alonso (C-81/05, Rec., p. I-7569, punctele 45 și 46), inclusiv ordonanțe, în conformitate cu articolul 104 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, cum ar fi Ordonanța Curții din 16 ianuarie 2008, Molinari (cauzele conexate C-128/07-C-131/07, punctul 23).

18 — Cu privire la jurisprudența Nimz, a se vedea Adinolfi, A., *Common Market Law Review*, vol. 29, 1992, Burrigato, G., „La discriminazione indiretta secondo la Corte di giustizia: oneri probatori e sanzioni”, în *Rivista italiana di diritto pubblico comunitario*, 1993, Deakin, S., „Levelling Down Employee Benefits”, în *The Cambridge Law Journal*, vol. 54, 1995, și More, G., „Seniority Pay for Part-time Workers”, în *European Law Review*, 1991.

68. De asemenea, articolul 141 CE și, împreună cu acesta, jurisprudența Nimz corespund unuia dintre obiectivele prevăzute la articolul 2 CE, potrivit căruia Comunitatea „are ca misiune [...] să promoveze [...] egalitatea între bărbați și femei”, deși în cadrul unui „nivel ridicat de ocupare a forței de muncă și de protecție socială”. Această din urmă teză este tocmai cea care, insistând asupra necesității unui anumit grad de protecție socială, exprimă un punct comun cu obiectivele inerente reglementării europene privind securitatea socială. Prin urmare, interdicția discriminărilor pe motiv de cetățenie sau naționalitate într-un context privind securitatea socială, precum cel din prezenta cauză, se întemeiază pe valorile de protecție socială a lucrătorilor proclamate de Uniune, care sunt comune celor care stau la baza interzicerii discriminării pe motiv de sex în context profesional¹⁹.

69. Fără a aduce atingere considerațiilor de mai sus, este de asemenea cert că politica socială impune întotdeauna o viziune globală a fiecărei situații juridice și, în special, acordarea unei atenții deosebite caracteristicilor

economice și financiare care definesc sistemele de prestații de securitate socială și de ajutor social ale statelor membre. În cazul dreptului Uniunii, această atenție trebuie intensificată, dacă este posibil, în măsura în care politicile sociale ale Uniunii se limitează la a coordona, fără a unifica sau a armoniza sistemele naționale de securitate socială. Este necesar, prin urmare, să fie găsite soluții care să permită un echilibru între valorile sociale reflectate de un principiu precum cel al nediscriminării, pe de o parte, și protecția autonomiei și a integrității financiare impuse de regimurile naționale de securitate socială, pe de altă parte. Or, aceasta este tocmai concilierea realizată de jurisprudența Nimz, întrucât, astfel cum am arătat la punctul 64 din prezentele concluzii, Curtea se limitează la a cere instanței să repare discriminarea *ad casum*, lăsând însă în seama legiuitorului sau a organului constituțional al statului în cauză găsirea unei soluții generale, indiferent care ar fi aceasta. Astfel, Hotărârea Nimz garantează un anumit nivel de protecție persoanei parte la litigiu care se află la originea răspunsului jurisdicțional, însă delegă fiecărui stat membru găsirea unei soluții reparatorii generale și finale. Urmând acest raționament, o discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate în domeniul securității sociale, în care este necesar să se țină seama de contextul global al fiecărui sistem național de pensii, ar admite de asemenea o reparație *ad casum*, autorizând statul membru să opteze, prin intermediul procedurilor legislative sau constituționale prevăzute de sistemul juridic al acestuia, pentru o formulă de reparare generală.

19 — Facem trimitere, cu privire la acest aspect, la Hotărârea din 11 decembrie 2007, The International Transport Workers' Federation și The Finnish Seamen's Union, denumită „Viking Line” (C-438/05, Rep., p. I-10779, punctul 79), și la Hotărârea din 18 decembrie 2007, Laval un Parteneri (C-341/05, Rep., p. I-11767, punctele 104 și 105), în care Curtea a statuat, după ce a subliniat obiectivele sociale ale Comunității, că aceasta „nu are numai finalitate economică, ci și o finalitate socială [și, prin urmare], drepturile rezultate din dispozițiile Tratatului CE privind libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor trebuie puse în balanță cu obiectivele urmărite prin politica socială, printre care figurează în special, astfel cum reiese din articolul 136 CE, îmbunătățirea condițiilor de trai și de muncă, permițând armonizarea acestora în condiții de progres, o protecție socială adecvată și dialogul social.”

70. Cu titlu de concluzie, sub rezerva considerațiilor următoare, apreciem că

răspunsul la prezenta întrebare preliminară, în care se pune în discuție caracterul discriminatoriu al unei prestații suplimentare de securitate socială, trebuie să se inspire din jurisprudența Nimz. Temeiul juridic, obiectivele, valorile și concilierea intereselor fiind comune celor două cauze, nu vedem niciun obstacol în calea aplicării unei abordări precum cea menționată într-o cauză cum este cea prezentă.

71. Astfel, acestea fiind spuse, rămâne să revenim asupra situației speciale din prezenta cauză, întrucât trebuie clarificat dacă faptul că problema a fost pusă „invers” condiționează în vreun mod soluția propusă. Astfel cum am arătat la punctele 28-30 din prezentele concluzii, persoana care a sesizat instanțele pentru a solicita încetarea inegalității de tratament nu este victimă a discriminării. Dimpotrivă, beneficiara acesteia, Marie Landtová, este cea care a fost obligată să acționeze în justiție, deoarece autoritățile de securitate socială au refuzat să îi acorde o prestație suplimentară.

72. În cauza Nimz, asemenea majorității covârșitoare a cauzelor privind discriminări, un particular este cel care, fiind victimă a unui tratament discriminatoriu interzis de dreptul Uniunii, a sesizat instanțele și, prin urmare, Curtea a obligat instanța de trimitere să îi aplice reclamantului același regim de care beneficia grupul privilegiat. Într-un caz precum cel al doamnei Marie Landtová, în care reclamanta este beneficiara măsurii discriminatorii, instanța de trimitere nu va putea extinde prestația suplimentară la victimele discriminării, chiar și numai pentru simplul motiv că acestea nu sunt parte la procedură.

73. Formularea prezentei cauze este în același timp mai modestă și mai puțin obișnuită: este avut în vedere faptul de a se evita ca respectiva constatare a caracterului discriminatoriu al normei naționale să aibă drept efect imediat justificarea eliminării, în cazul concret, a situației mai avantajoase în care se află persoana inclusă prin lege în domeniul de aplicare subiectiv al normei menționate. Toate acestea nu își găsesc aplicare, desigur, atât timp cât Republica Cehă nu instituie o reglementare generală în materie, în conformitate cu procedurile legislative sau constituționale prevăzute de ordinea sa juridică.

IX — Concluzie

74. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă Nejvyšší správní soud după cum urmează:

- „1) Regulamentul (CEE) nr. 1408/1971 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei jurisprudențe naționale în temeiul căreia o instituție de securitate socială trebuie să acorde, la cerere, unor anumite persoane o prestație suplimentară al cărei quantum este echivalent cu diferența dintre prestația la care au dreptul în alt stat membru și cea la care ar fi avut dreptul în statul membru al cărui resortisanți sunt.

- 2) Articolele 3 și 10 din Regulamentul nr. 1408/71, interpretate în lumina articolului 39 CE, trebuie interpretate în sensul că se opun acordării unei prestații suplimentare de securitate socială având caracteristicile menționate anterior, recunoscută numai resortisanților cehi care au reședința pe teritoriul Republicii Cehe. Totuși, în împrejurările specifice ale acestui caz, răspunsul la întrebarea precedentă nu poate servi drept temei pentru cererile formulate de CSSA în procedura principală.”